
Vergaderjaar 2023–2024

**Indicatieve vaststelling van de begrotingsstaat van het
Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur voor het jaar
2024**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

Geraamde uitgaven en ontvangsten	3
A. Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	4
B. Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	5
1. Leeswijzer	5
2. Beleidsagenda	8
2.1 Beleidsprioriteiten	8
2.2 Belangrijkste beleidsmatige mutaties	9
2.3 Budgettair totaaloverzicht	10
2.4 Openbaarheidsparagraaf	10
2.5 Planning Strategische Evaluatie Agenda	10
3. Beleidsartikelen	11
3.1 Artikel 1 Gebiedsprogramma's	11
3.2 Artikel 2 Randvoorwaardelijk generiek beleid	14
3.3 Artikel 3 Nationale Grondbank (NGB)	16
3.4 Artikel 4 Uitvoerings- en monitoringskosten	18
3.5 Artikel 5 Overige uitgaven en ontvangsten	20
3.6 Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk	21
4. Bijlagen	22
Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk	22
Bijlage 2: Moties en toezeggingen	22
Bijlage 3: Subsidieoverzicht	22
Bijlage 4: Evaluatie- en overig onderzoek	22
Bijlage 5: Overzicht uitgaven per provincie	22
Bijlage 6: Bezittingen Nationale Grondbank	22

GERAAMDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Dit onderdeel ontbreekt in deze dummybegroting. Bij de ontwerpbegroting worden hier diagrammen opgenomen die de uitgaven en ontvangsten per artikel weergeven.

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVORSTEL

Deze begrotingsstaat van het Transitiefonds betreft een indicatieve vaststelling. Hiermee wordt gehoor gegeven aan de motie van de leden Segers en Hermans [Kamerstuk II 2021/22, 35788, nr. 137] om vooruitlopend op de instellingswet een proeve van fondsbegroting aan de Kamer voor te leggen. Het wetsartikel is indicatief en wordt niet bij wet vastgesteld.

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaat voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister voor Natuur en Stikstof

Christianne van der Wal-Zeggelink

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELLEN

1. Leeswijzer

Deze leeswijzer geeft een toelichting op de totstandkoming en opbouw van deze dummybegroting.

Disclaimer: *de budgettaire informatie in deze dummybegroting is fictief en slechts bedoeld om een indruk te geven van de inrichting van deze begroting van het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur.*

Algemeen

Het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur zorgt voor de financiering en bekostiging van landbouw- en natuurmaatregelen ten behoeve van een brede integrale, gebiedsgerichte aanpak die zich richt op stikstofreductie en natuurverbetering en op de (Europese) normen en opgaven van de waterkwaliteit, bodem, klimaat en biodiversiteit.

Het specifiek oormerken van financiële middelen via een begrotingsfonds heeft, ten opzichte van additionele investeringen via de reguliere beleidsbegrotingen, als voordeel dat het saldo meerjarig beschikbaar blijft voor het doel van het begrotingsfonds. Conform de regelgeving ten aanzien van begrotingsfondsen wordt onderuitputting in enig jaar toegevoegd aan de begroting voor het volgende jaar. Dit wordt verwerkt bij eerste suppletoire begroting in het nieuwe jaar. Omgekeerd zal een overschrijding in enig jaar in het daaropvolgende jaar gecompenseerd moeten worden.

Het tijdelijke karakter van het begrotingsfonds betekent dat er na 2035 geen nieuwe middelen meer aan het begrotingsfonds worden toegevoegd en geen nieuwe verplichtingen meer kunnen worden aangegaan.

De opzet en de structuur van de begroting van het Transitiefonds zijn gebaseerd op de rijksbegrotingsvoorschriften van het Ministerie van Financiën.

Voor de uitvoering van het programma maakt de Minister voor Natuur en Stikstof (hierna: de Minister) gebruik van het apparaat van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Er is dan ook geen sprake van een niet-beleidsartikel Apparaat. De apparaatsuitgaven en -ontvangsten voor de uitvoering van het fonds zijn opgenomen op de LNV-begroting Hoofdstuk XIV.

Begrotingsstructuur

Beleidsagenda

Dit onderdeel bevat onder «beleidsprioriteiten» het doel van het Transitiefonds. Vervolgens zijn de belangrijkste beleidsmatige mutaties beschreven. De beleidsagenda biedt een overzicht van alle wijzigingen op de Transitiefondsmiddelen sinds het aantreden van het kabinet Rutte IV.

De onderdelen openbaarheidsparaagraaf, prestatiegegevens en overzicht van evaluaties zijn niet opgenomen in de dummybegroting, maar zullen wel onderdeel zijn van de eerste reguliere begroting.

Begrotingsartikelen

1. Gebiedsgerichte programma's
2. Randvoorwaardelijk beleid
3. Nationale Grondbank (NGB)
4. Uitvoerings- en monitoringskosten
5. Overige uitgaven en ontvangsten
6. Bijdragen andere begrotingen Rijk

Het Transitiefonds landelijk gebied en natuur wordt gevoed door de bijdragen uit begroting Hoofdstuk XIV, artikel 25. Deze voeding verloopt via artikel 6 van het Transitiefonds en dit begrotingsartikel is daarmee technisch van aard.

Per begrotingsartikel zijn respectievelijk de algemene doelstelling, de rol en verantwoordelijkheid van de minister Natuur en Stikstof (de fondsbeheerder), de beleidswijzigingen, de tabel met de budgettaire gevolgen van beleid (hierna: budgettaire tabel) en de toelichting op de financiële instrumenten uit de budgettaire tabel opgenomen.

Bijlagen

In deze dummybegroting zijn geen bijlagen opgenomen. De eerste reguliere begroting bevat de volgende bijlagen:

1. Verdiepingshoofdstuk. In deze bijlage worden mutaties per artikel toegelicht.
2. Moties en toezeggingen. Deze bijlage bevat de stand van zaken van alle nieuwe moties en toezeggingen sinds de vorige begroting, de nog openstaande moties en toezeggingen uit voorgaande jaren en de moties en toezeggingen die sinds de vorige begroting zijn afgehandeld.
3. Subsidieoverzicht. Deze bijlage bevat een overzicht van alle subsidies die in het fonds geraamd zijn.
4. Uitwerking Strategische Evaluatieagenda. Deze bijlage bevat een uitwerking van de Strategische Evaluatieagenda zoals opgenomen in de beleidsagenda.
5. Overzicht uitgaven per provincie
6. Bezittingen Nationale Grondbank

Prestatiegegevens

In deze dummybegroting zijn nog geen prestatiegegevens opgenomen, omdat die nog niet voorhanden zijn. Deze gegevens worden zodra beschikbaar in de begroting verwerkt.

Groeiparaagraaf

Deze dummybegroting van het Transitiefonds geeft gehoor aan de motie van de leden Segers en Hermans [*Kamerstuk II* 2021-2022, [35788, nr. 137](#)]. Het betreft een proeve van begroting en zodoende een eerste concept van een begroting van het fonds. Daarom zijn er geen verbeteringen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

Ondergrenzen toelichtingen

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

2. Beleidsagenda

2.1 Beleidsprioriteiten

Deze dummybegroting geeft invulling aan de motie van de Tweede Kamerleden Segers en Hermans [Kamerstuk II 2021-2022, 35788, nr. 137]. Op basis van de instellingswet Tijdelijke wet Transitiefonds landelijk gebied en natuur zal als onderdeel van de Rijksbegroting op Prinsjesdag 2023 een formele fondsbegroting worden aangeboden aan het parlement.

Noodzaak van een transitie in het landelijk gebied

De natuur is de basis van ons bestaan en vormt een basis voor onze economie en de brede welvaart. Bodem, water en lucht zijn ons kapitaal. Door onder andere de uitstoot van stikstof en broeikasgassen en door onvoldoende schoon water is de natuur in Nederland onder grote druk komen te staan. Zo vormt die overmatige uitstoot niet alleen een bedreiging voor de natuur, maar ook voor onze gezondheid en het klimaat. Ook wordt op veel plekken de draagkracht van het bodem- en watersysteem overschreden. Steeds meer dieren en planten verdwijnen en de natuur verzwakt en verschaalt. Daarom is het noodzakelijk de biodiversiteit te herstellen en een balans te bereiken tussen wat de natuur kan dragen en wat onze samenleving van haar vraagt. Daarvoor zijn onder andere ingrijpende maatregelen nodig in de ruimtelijke inrichting en het gebruik van het landelijk gebied. Het kabinet wil die opgave oppakken met een integrale, gebiedsgerichte aanpak. Het kabinet kiest hierbij voor een gebiedsgerichte aanpak omdat de opgaven en oplossingen per gebied verschillen. Door een gebiedsgerichte aanpak kan maatwerk worden geleverd.

Transitie van het landelijk gebied vraagt om een langjarig fonds

Het kabinet zet in op een transitie van het landelijk gebied waarbij integraal wordt gewerkt aan biodiversiteitsherstel, reductie van broeikasgasuitstoot en waterkwaliteit. Op deze manier maken we het Nederlandse landelijke gebied klaar voor een economisch en ecologisch gezonde toekomst. Dit is een transitie die tijd vergt en veel vraagt van burgers, bedrijven en overheden. Er moeten keuzes gemaakt worden die veelal op lange termijn effect sorteren. Daarom is het van belang dat er langjarig middelen beschikbaar zijn om deze transitie ook te kunnen realiseren. Omdat deze aanpak langjarig, voorspelbaar en coherent beleid vereist, stelt het kabinet incidenteel tot en met 2035 cumulatief € 24,3 mrd. beschikbaar. Deze middelen worden via een begrotingsfonds beschikbaar gesteld. Dit biedt meer helderheid en zekerheid aan de mensen in het landelijk gebied en borgt dat de doelen behaald kunnen worden.

Met het begrotingsfonds wil het kabinet de maatregelen bekostigen die nodig zijn om de stikstofbelasting van de natuur terug te dringen, evenals de emissies van broeikasgassen door landbouw en landgebruik. Daarnaast wil het kabinet maatregelen financieren die bijdragen aan het beschermen en ontwikkelen van de natuur en het tijdig voldoen aan de Kaderrichtlijn water (KRW) en maatregelen die bijdragen aan de verduurzaming van de landbouw. Dit omdat de verduurzaming van de landbouw een randvoorwaarde is voor het succesvol behalen van de wettelijk opgaven.

Transitie van het landelijk gebied vraagt om integraliteit en samenwerking

Overheden werken als partners aan de gebiedsgerichte aanpak. Uitgangspunt in deze samenwerking is steeds ieders bestaande verantwoordelijkheid ([kamerstuk 34682 nr. 96](#)). Aanvullend maken de betrokken overheden en maatschappelijke partijen afspraken over hoe ze samenwerken in de uitvoering.

Het kabinet zet in op een mix aan instrumenten. Dit zijn zowel generieke als gebiedsgerichte maatregelen die zowel door Rijk als Provincies kunnen worden ontworpen en uitgevoerd. Generieke maatregelen zijn nodig om ervoor te zorgen dat burgers en bedrijven precies weten welke veranderingen van hen worden verwacht. Hierbij zal er gewerkt worden met beprijzen, normeren en subsidiëren. Daarnaast wordt ingezet op gebiedsgerichte maatregelen passend binnen de ecologische en sociaaleconomische omstandigheden in een gebied. Naast de NPLG-doelen is ook een aantal meekopel-doelen geformuleerd op het gebied van volksgezondheid, dierziekten en zoonosen, geurhinder en fijnstof. Het realiseren van deze opgaven is geen verplichting voor het opstellen van het gebiedsprogramma, maar de verandering in landgebruik die noodzakelijk is voor het behalen van de NPLG-doelen zal in veel gevallen ook bijdragen aan deze andere opgaven.

De sociaaleconomische impact wordt ook meegewogen in de integrale beoordeling van gebiedsprogramma's. Het Landbouwakkoord kan een cruciale bijdrage op de structurerende keuzes uit het NPLG hebben wanneer deze bijdragen aan de transitie en doelbereik. Tot slot verbindt het programma NOVEX de ruimtelijke opgaven water, bodem, natuur, stikstof en klimaat zoals opgenomen in het NPLG en de Kamerbrief Water en Bodem sturend met andere ruimtelijke opgaven.

Prioriteiten 2024

In de uiteindelijke ontwerpbegroting 2024 wordt ingegaan op dan actuele beleidsprioriteiten voor het jaar 2024.

2.2 Belangrijkste beleidsmatige mutaties

Tabel 1 Uitgavenmutaties t.o.v. middelen Coalitieakkoord (bedragen x € 1.000)									
Omschrijving	artikel	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029-2035	
Stand ontwerpbegroting 2023									
Mutaties 1e suppletoire begroting 2023									
Stand na 1e suppletoire begroting 2023									
<i>Belangrijkste mutaties</i>									
...									
...									
Stand ontwerpbegroting 2024									

De bovenstaande tabel zal bij de uiteindelijke ontwerpbegroting 2024 gevuld worden met budgetten. In [2.3 Budgettair totaaloverzicht](#) wordt een overzicht gegeven van de budgetten die tot heden ten laste van het Transitiefonds zijn overgeheveld.

Toelichting

Bij de ontwerpbegroting 2024 worden de belangrijkste beleidsmatige mutaties hier toelicht.

2.3 Budgettair totaaloverzicht

Tabel 2 geeft een overzicht van de belangrijkste beleidsmatige mutaties ten opzichte van de stand van de Transitiefondsmiddelen in het Coalitieakkoord «Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst». Aangezien het Transitiefonds nog niet is ingesteld, zijn de middelen overgeboekt naar (andere) departementale begrotingen. In de desbetreffende artikelen is te lezen naar welke (andere) departementale begrotingen de middelen zijn overgeboekt.

Tabel 2 Totaaloverzicht uitgaven uit Transitiefonds	
(Bedragen x € 1 mld.)	Cumulatief
Originele reeks	25,00
Overboeking uitvoeringskosten bij voorjaarsnota 2022	0,11
Taakstelling voorjaarsnota 2022	0,66
Provinciale uitvraag bij augustusbrief 2022	0,50
Overboeking uitvoeringskosten bij Incidentele Suppletoire Begroting / Nota van Wijziging 2022	0,34
Toekomst Landbouwbrief (Nota van Wijziging 2023)	0,23
Nationale Grondbank (Nota van Wijziging 2023)	0,12
Overgeheveld naar begroting LNV	1,30
Resterend op aanvullende post	23,04

Toelichting

Vooruitlopend op de gebiedsprogramma's worden er al maatregelen ingezet en uitgevoerd. In het Voorjaar 2022 hebben de provincies voorstellen ingediend om de integrale gebiedsgerichte aanpak voor natuur (inclusief stikstof), water en klimaat, versneld van start te laten gaan, vooruitlopend op de nog op te leveren gebiedsprogramma's (zie Kamerstuk [35925-XIV, nr. 161](#)). In het kader van gebiedsgericht werken, zijn daarnaast middelen beschikbaar gesteld voor personele capaciteit en diverse andere uitvoeringskosten en een pakket maatregelen die de transitie van de landbouw een impuls geven (zie [Kamerdossier 36213-XIV](#) en Kamerstuk [36200-XIV nr. 11](#)).

2.4 Openbaarheidsparagraaf

Dit onderdeel ontbreekt in deze dummybegroting. In de ontwerpbegroting wordt ingegaan op de verbetering van de informatiehuishouding en transparantie.

2.5 Planning Strategische Evaluatie Agenda

Dit onderdeel ontbreekt in deze dummybegroting.

3. Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1 Gebiedsprogramma's

A. Algemene doelstelling

In dit artikel is het budget opgenomen dat beschikbaar is voor de financiering van gebiedsprogramma's ten behoeve van het NPLG.

De opgaves voor natuur, stikstof, water en klimaat worden integraal en gebiedsgericht aangepakt onder regie van de provincies. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) legt structurende, richtinggevend keuzes en (regionale) doelen vast ten behoeve van de gebiedsprogramma's. De basis voor deze aanpak zijn de dwingende Europese en internationale doelen, die Nederland binden wat betreft reductie van de stikstofuitstoot, herstel en verbetering van natuur, broeikasemissies in landbouw en landgebruik en verbetering van het oppervlakte- en grondwater. Provincies bepalen samen met waterschappen, gemeenten, sectoren, ondernemers en burgers welke maatregelen en welke middelen nodig zijn om de doelen te halen.

Maatregelen onder dit artikel kunnen zowel via Rijk als medeoverheden en Terreinbeherende organisaties uitgevoerd worden, mits deze bijdragen aan de hierboven genoemde doelen in een gebied.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister is verantwoordelijk voor:

- Het beschermen en herstellen van de natuur en biodiversiteit in relatie tot de klimaat-, en stikstofdoelstellingen.

De Minister is medeverantwoordelijk voor:

- De opgaves op het gebied van waterkwaliteit en de verduurzaming van de landbouw met het oog op de opgaven voor natuur en klimaat.

Financieren:

- De Minister is als fondsbeheerder (mede)verantwoordelijk voor het financieren van de gebiedsprogramma's die worden opgesteld in het kader van het NPLG.
- De Minister beoordeelt de maatregelen op overeenstemming met de gebiedsgerichte aanpak voor het integraal bereiken van de doelen en dat maatregelen in het gebiedsprogramma uitvoerbaar, doeltreffend en doelmatig zijn en dat ze in lijn zijn met het tijdelijke karakter van het fonds. Om te komen tot integrale weging en besluitvorming heeft de Minister spelregels opgesteld.

Regisseren:

- De Minister heeft een regie-rol voor wat betreft het tot stand brengen van de transitie landelijk gebied in samenwerking met onder meer provincies, gemeentes, waterschappen, landbouw(organisaties) en wetenschap met het oog op de veranderopgaves.

C. Beleidswijzigingen

Deze indicatieve begroting van het Transitiefonds betreft een proeve van begroting en is zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 3 Budgettaire gevolgen van artikel 1 Gebiedsprogramma's (bedragen x € 1.000)													
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Verplichtingen													
Uitgaven													
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>													
Bijdrage aan medeoverheden													
Drenthe													
Flevoland													
Friesland													
Gelderland													
Groningen													
Limburg													
Noord-Brabant													
Noord-Holland													
Overijssel													
Utrecht													
Zeeland													
Zuid-Holland													
Onzekerheidsmarge													
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken													
LNV													
IenW													
BZK													
Ontvangsten													

Budgetflexibiliteit

In de ontwerpbegroting wordt hier aangegeven welk percentage van de programma-uitgaven juridisch is vastgelegd, welk percentage bestuurlijk is gebonden, het percentage dat beleidsmatig is gereserveerd almede het percentage dat nog niet is ingevuld/vrij te besteden. De peildatum hiervoor is 1 januari 2024.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdragen aan mede-overheden

Het kabinet heeft eerder aangekondigd na de publicatie van de indicatieve doelen in het NPLG ook een budgetindicatie af te zullen geven per provincie, gebaseerd op de opgaven op het gebied van stikstof, bodem en water in die

provincie ([Kamerstuk. 34682-114](#)). Deze budgetindicatie vormt een richtlijn voor provincies (en Rijk) voor de totstandkoming en uitvoering van de gebiedsprogramma's.

Een nadere uitsplitsing van de verdeling naar programmasoort wordt gemaakt in [Bijlage 5: Overzicht uitgaven per provincie](#).

Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken

Naar verwachting zal in de aanloop naar de definitieve gebiedsprogramma's 2024 duidelijk worden welke maatregelen op rijksniveau, en welk deel op provincieniveau zullen worden uitgevoerd.

Bijdrage LNV

Betreft onder andere de Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (LBV +).

3.2 Artikel 2 Randvoorwaardelijk generiek beleid

A. Algemene doelstelling

Met dit artikel worden in aanvulling op de gebiedsprogramma's randvoorwaardelijke, generieke maatregelen gefinancierd. Nationale doelen worden vertaald naar het geografische schaalniveau van de provincie. De verantwoordelijkheid voor het bereiken van deze doelen ligt niet (uitsluitend) bij de provincies. Het NPLG gaat uit van de bestaande verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden in het domein van de fysieke leefomgeving. Rond de uitwerking van de kaders voor de gebiedsprogramma's en rond de vaststelling van de gebiedsprogramma's zelf, wordt bepaald wat de maatregelen zijn die door het Rijk ingevuld zouden moeten worden. Een adequaat generiek rijksbeleid kan een substantiële bijdrage leveren aan het realiseren van de doelen van de gebiedsprogramma's.

De verduurzaming van de landbouw is een randvoorwaarde voor het succesvol behalen van de wettelijk opgaven. Om die reden is de verduurzaming van de landbouw als doel opgenomen in de doelomschrijving van het begrotingsfonds, voor zover die verduurzaming een directe relatie heeft met het behalen van de wettelijke opgaven. Daarnaast zijn er maatregelen waarvan het efficiënter is wanneer ze op niveau van het Rijk genomen worden. Hierbij valt ook te denken aan kennis en onderzoek. Uitgaven ten behoeve van meten en monitoren van doelbereik staan opgenomen in Artikel 4 Uitvoerings- en monitoringskosten.

De hieronder gepresenteerde uitgaven lopen via reguliere begrotingshoofdstukken. Betrokken departementen zijn in ieder geval LNV, IenW en BZK. Via overheveling van middelen uit het begrotingsfonds komen de middelen op de betreffende departementale begrotingen terecht.

De middelen vallen onder het investeringskader waardoor het 100% Eindejaarsmarge regime uit het begrotingsfonds van toepassing blijft. Met het oog op de verantwoording moeten de middelen navolgbaar op de betreffende begroting worden verwerkt en moeten afspraken worden gemaakt met betreffende departementen over aan te leveren (verantwoordings-)informatie. Op dit punt wordt nu ook al ervaring opgedaan met het begrotingsfonds Nationaal Groeifonds (NGF).

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister is verantwoordelijk voor:

Financieren:

- Uit het begrotingsfonds kunnen generiek werkende maatregelen gefinancierd worden waartoe het Rijk initiatief neemt. Daarnaast kunnen uitvoeringskosten van maatregelen en kosten verbonden aan de voorbereiding en (door)ontwikkeling van de gebiedsgerichte aanpak gefinancierd worden.
- De Minister beoordeelt de maatregelen op overeenstemming met de gebiedsgerichte aanpak voor het integraal bereiken van de doelen en dat maatregelen in het gebiedsprogramma uitvoerbaar, doeltreffend en doelmatig zijn en dat ze in lijn zijn met het tijdelijke karakter van het fonds. Om te komen tot integrale weging en besluitvorming heeft de Minister spelregels opgesteld.

Regisseren:

- De Minister heeft een regie-rol voor wat betreft het tot stand brengen van de transitie landelijk gebied in samenwerking met onder meer provincies, gemeentes, waterschappen, landbouw(organisaties) en wetenschap met het oog op deze opgaves.

(Doen) uitvoeren:

- De Minister is (mede)verantwoordelijk voor het uitvoeren en doen uitvoeren van generieke randvoorwaardelijke maatregelen die bijdragen aan het creëren van voorwaarden voor de Transitie van het landelijk gebied.

C. Beleidswijzigingen

Deze indicatieve begroting van het Transitiefonds betreft een proeve van begroting en is zodoende de eerste begroting van het begrotingsfonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van artikel 2 Randvoorwaardelijk generiek beleid (bedragen x € 1.000)													
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Verplichtingen													
Uitgaven													
Waarvan juridisch verplicht													
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken													
LNV													
Ontvangsten													

Budgetflexibiliteit

In de ontwerpbegroting wordt hier aangegeven welk percentage van de programma-uitgaven juridisch is vastgelegd, welk percentage bestuurlijk is gebonden, het percentage dat beleidsmatig is gereserveerd almede het percentage dat nog niet is ingevuld/vrij te besteden. De peildatum hiervoor is 1 januari 2024.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken

Betreft bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken ten behoeve van generiek randvoorwaardelijk beleid.

3.3 Artikel 3 Nationale Grondbank (NGB)

A. Algemene doelstelling

Ten laste van dit artikel worden uitgaven gedaan voor de Nationale Grondbank (NGB). Door functieverandering en/of extensivering van de grond kan sprake zijn van waardevermindering ten opzichte van het aankoopbedrag. Dit verschil wordt verrekend met het Transitiefonds.

Ten behoeve van de realisatie van de landelijke opgaven voor natuur, water en klimaat is het van belang om grondmobiliteit te creëren om ruimte te bieden aan het gebiedsproces. De NGB speelt hierin, als aanvulling op provinciale grondbanken, een belangrijke rol. Inzet van de NGB is onder andere gekoppeld aan de gebiedsprogramma's en gebiedsprocessen in de provincies. Daarnaast spelen instrumenten als verpachting, voorkeursrecht en kavelruil een belangrijke rol. Door het opkopen van grond, afwaardering en verpachting kan de omslag van blijvende ondernemers naar extensieve landbouw worden gefaciliteerd.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister is medeverantwoordelijk voor het creëren van grondmobiliteit om ruimte te bieden aan het gebiedsproces, samen met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en de provincies.

De Minister is verantwoordelijk voor:

(Doen) uitvoeren:

- De Minister geeft opdracht aan het RVB om in het kader van de NGB uitgaven te doen om grond aan te kopen, te beheren en te verkopen ter bevordering van de grondmobiliteit.

C. Beleidswijzigingen

Deze indicatieve begroting van het Transitiefonds betreft een proeve van begroting en is zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van artikel 3 Nationale Grondbank (NGB) (bedragen x € 1.000)													
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Verplichtingen													
Uitgaven													
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>													
Bijdrage aan agentschappen													
RVB													
Ontvangsten													
Verkoop grond via Nationale Grondbank (RVB)													
Pacht opbrengsten via Nationale Grondbank (RVB)													

Dit is een voorlopig voorstel voor de budgettaire verwerking van de Nationale Grondbank. Hier kunnen nog wijzigingen plaatsvinden.

Budgetflexibiliteit

In de ontwerpbegroting wordt hier aangegeven welk percentage van de programma-uitgaven juridisch is vastgelegd, welk percentage bestuurlijk is gebonden, het percentage dat beleidsmatig is gereserveerd almede het percentage dat nog niet is ingevuld/vrij te besteden. De peildatum hiervoor is 1 januari 2024.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage agentschappen

Dit is een voorlopig voorstel voor de budgettaire verwerking van de Nationale Grondbank. Hier kunnen nog wijzigingen plaatsvinden.

Aankoop gronden via Nationale Grondbank

Om grondmobiliteit te faciliteren kan het RVB in het kader van de Nationale Grondbank namens het Rijk gronden aankopen. Gronden kunnen daarna verkocht worden aan particulieren, overheden of Tereinbeherende organisaties.

Om de huidige bezittingen van het RVB in het kader van de Nationale Grondbank inzichtelijk te maken wordt een aparte bijlage voorbereid (bijlage 6).

Ontvangsten

Betreft opbrengsten door verkoop of pacht via het RVB van de grond die door het Rijksvastgoedbedrijf is aangekocht.

3.4 Artikel 4 Uitvoerings- en monitoringskosten

A. Algemene doelstelling

Op dit artikel zijn de (generieke) apparaatskosten van de vakdepartementen en uitvoeringsorganisaties geraamd. Deze uitgaven zijn erop gericht om uitvoering van het beleid mogelijk te maken. Ook uitgaven voor het meten en monitoren van onder andere emissies en doelbereik zijn op dit artikel geraamd.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Minister is verantwoordelijk voor:

(Doen) uitvoeren

- Het uitvoeren en doen uitvoeren van Rijksmaatregelen in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

C. Beleidswijzigingen

Deze indicatieve begroting van het Transitiefonds betreft een proeve van begroting en is zodoende de eerste begroting van het fonds. Daarom zijn er geen beleidswijzigingen ten opzichte van het vorige jaar te melden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 Uitvoerings- en monitoringskosten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving

Verplichtingen

Uitgaven

*Waarvan juridisch
verplicht*

**Bijdrage aan (andere)
begrotingshoofdstukken**

LNV

lenW

BZK

**Bijdrage aan
agentschappen**

RVB

RVO

Ontvangsten

Budgetflexibiliteit

In de ontwerpbegroting wordt hier aangegeven welk percentage van de programma-uitgaven juridisch is vastgelegd, welk percentage bestuurlijk is gebonden, het percentage dat beleidsmatig is gereserveerd almede het percentage dat nog niet is ingevuld/vrij te besteden. De peildatum hiervoor is 1 januari 2024.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

In 2024 worden bijdragen aan de begrotingen van LNV, IenW en BZK gedaan voor apparaatskosten.

Bijdrage aan agentschappen

In 2024 ontvangt het RVB een bijdrage voor het uitvoeren van werkzaamheden die verband houden met de Nationale Grondbank. Het RIVM ontvangt een bijdrage voor het beheer en de ontwikkeling van AERIUS.

3.5 Artikel 5 Overige uitgaven en ontvangsten

A. Algemene doelstelling

Op dit artikel worden nader te verdelen budgetten of reserveringen geraamd. Hierover dient nadere besluitvorming plaats te vinden. Ook wordt het saldo van de afgesloten rekening verwerkt. Dit betreft een technische post die volgt uit de realisatie van het afgelopen jaar. Tot slot kunnen overige uitgaven en ontvangsten op dit artikel geraamd worden.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van artikel 5 Overige uitgaven en ontvangsten (bedragen x € 1.000)	
Omschrijving	
Verplichtingen	
Uitgaven	
Waarvan juridisch verplicht	
Reserveringen	
Nog onverdeeld	
Ontvangsten	

Dit is een voorlopig voorstel voor de budgettaire verwerking van artikel 5 overige uitgaven en ontvangsten. Hier kunnen nog wijzigingen plaatsvinden.

Budgetflexibiliteit

In de ontwerpbegroting wordt hier aangegeven welk percentage van de programma-uitgaven juridisch is vastgelegd, welk percentage bestuurlijk is gebonden, het percentage dat beleidsmatig is gereserveerd almede het percentage dat nog niet is ingevuld/vrij te besteden. De peildatum hiervoor is 1 januari 2024.

C. Toelichting op de financiële instrumenten

Reserveringen

De niet reeds toebedeelde fondsmiddelen zijn hier gereserveerd. Na besluitvorming over de inzet worden deze middelen overgeheveld naar de artikelen waarop de uitgaven plaatsvinden.

3.6 Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk

A. Algemene doelstelling

Het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur wordt gevoed met een bijdrage vanuit de LNV-begroting. Deze bijdrage is geraamd op artikel 25 van de begroting Hoofdstuk XIV.

Op dit artikel wordt de ontvangst van deze bijdrage geraamd. Het artikel is technisch van aard.

B. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van artikel 6 Bijdragen andere begrotingshoofdstukken (bedragen x € 1.000)

Omschrijving

Ontvangsten

Ten laste van
begroting LNV

C. Toelichting op de financiële instrumenten

Ontvangsten

Betreft voeding van het Transitiefonds landelijk gebied en natuur vanaf hoofdstuk XIV van de Rijksbegroting.

4. Bijlagen

Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk

Deze bijlage ontbreekt in de dummybegroting.

Bijlage 2: Moties en toezeggingen

Deze bijlage ontbreekt in de dummybegroting.

Bijlage 3: Subsidieoverzicht

Deze bijlage ontbreekt in de dummybegroting.

Bijlage 4: Evaluatie- en overig onderzoek

Deze bijlage ontbreekt in de dummybegroting.

Bijlage 5: Overzicht uitgaven per provincie

In deze bijlage wordt per provincie het saldo van goedgekeurde maatregelpakketten getoond. Deze worden gefinancierd vanuit het budget van Artikel 1. Het overzicht maakt zichtbaar welk deel van het provinciaal budget op Artikel 1 reeds is toegewezen aan concrete maatregelpakketten.

In het jaarlijks bij deze begroting bijgevoegde Meerjarenprogramma Landelijk gebied en natuur wordt nader ingegaan op de voortgang van de provinciale gebiedsprogramma's en de specifieke provinciale maatregelpakketten.

Tabel 9 Goedgekeurde provinciale maatregelpakketten per provincie						
(Bedrag x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028-2035
Uitgaven						
Provincie 1						
Goedgekeurde maatregelpakketten						
Provincie 2						
Goedgekeurde maatregelpakketten						
Provincie 3						
Goedgekeurde maatregelpakketten						

Bijlage 6: Bezittingen Nationale Grondbank

Deze extracomptabele tabel is nog in ontwikkeling.